

НАПРЯМКИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРИБУТКОВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Прибуток є чи не найважливішою рушійною силою економіки, основним мотивом діяльності підприємців, певним гарантом прогресу соціально-економічної системи. Вважається, що прибуток – ключовий показник ефективності діяльності будь-якого підприємства.

Не зважаючи на те, що останнім часом все більшої популярності на Заході набуває думка щодо превалювання довготривалого розвитку над отриманням поточних надприбутків, в Україні у зв'язку з цілою низкою причин прибуток – це навіть не мета, це спосіб виживання підприємства в існуючих економічних реаліях.

Питання дослідження прибутковості підприємства з давніх часів є об'єктом прискіпливої уваги як вітчизняних, так і зарубіжних фахівців серед яких необхідно згадати роботи: О. Бланка, Б. Коласса, Е. Негашева, Д. Хана, А. Шеремета, І. Ансоффа, М. Войнаренка, І. Ігнат'євої, В. Нижника, М. Портера, А. Бірмана, К. Друрі, П. Самуельсона, В. Хойера, П. Хейне, К. Ізмайлової, Л. Костирко, В. Мец, Є. Мниха, О. Орлова, Є. Рясних, О. Терещенка, О. В. Хмелевського та ін.

В той же час управління якістю прибутку досліджували І. Бланк, Ф. Бутинець, О. Зінченко, Є. Мних, Н. Подлужна, О. Хмелевський, О. Хістева, А.Турило, О. Зінченко та ін.

Наукові праці цих вчених висвітлюють фундаментальні аспекти системи управління прибутковістю і дозволяють створювати на цих засадах її сучасні методи та інструменти.

Водночас отримані результати дають можливість проводити дослідження щодо наукового обґрунтування і розробки механізму управління прибутковістю підприємства в умовах кризи та нестабільності вітчизняної економіки, що й обумовлює актуальність теми нашого дослідження.

Проблема якості прибутку в навчально-методичній літературі не знаходить достатньої уваги й лише останнім часом почала опрацьовуватись вітчизняними науковцями. В той же час формування прибутку має здійснюватись систематично, й з врахуванням стратегічних можливостей і цілей підприємства.

Традиційно якість прибутковості підприємства оцінюють за структурою прибутку, зокрема, прибуток тим якісніший, чим більша його частка отримана в наслідок операційної діяльності. Ще одним класичним фактором при оцінці якості прибутку є систематичність його отримання. Проте ці показники не відображають глибинного механізму формування якісного прибутку, а лише фактично констатують джерела та систематичність його отримання.

В той же час деякі автори звертають свою увагу й на природу формування такого показника як «якість прибутку підприємства». Зокрема цікавий механізм кількісного й змістовного наповнення оцінювання якості прибутковості підприємств запропоновано Хмелевським О. В. [1], яким в основу даної оцінки покладено коефіцієнт якості прибутковості, який рекомендовано вимірювати відношенням прибутку від основної діяльності до фінансового результату від звичайної діяльності підприємства до оподаткування. На цій основі автором розроблено шкалу кількісного оцінювання якості прибутковості підприємства, що визначає її як неприйнятну ($K_{\text{яп}} \leq 0$), оптимальну ($0 < K_{\text{яп}} \leq 1$) та допустиму ($K_{\text{яп}} > 1$), за умови, що розрахунок коефіцієнта якості здійснюється за наступних логічних обмежень: при обох додатних показниках коефіцієнту присвоюється знак "+"; якщо хоча б один із показників або обидва з них від'ємні, коефіцієнту присвоюється знак "-".

В той же час, на нашу думку, фіксована для всіх видів діяльності й для всіх умов здійснення господарського процесу шкала є неефективною, так як для одних підприємств досягнення умови $0 < K_{\text{яп}} \leq 1$ буде прийнятним, а для інших допустима прибутковість може й перевищувати одиницю.

Тому, на нашу думку, даний підхід може бути використано для оцінки якості прибутку, але з неодмінною умовою коригування оціночних шкал для певних умов функціонування бізнесу (мається на увазі як загальний фінансово-економічний стан підприємства, так і зовнішні умови його функціонування).

Також цим автором запропоновано цікаву темпову модель оцінки якості прибутку:

$$T_{pin} > T_{чн} > T_{нод} > T_{нзд} > T_{ен} > T_{ор} > T_{оа} > T_{ек} > T_a > T_{нз}, \quad (1)$$

де T_{pin} , $T_{чн}$, $T_{ен}$, $T_{ек}$, $T_{ор}$, $T_{оа}$, T_a , $T_{нз}$ – відповідно, темпи зростання у звітному періоді у порівнянні з минулим періодом реінвестованого, чистого та валового прибутку, власного капіталу, обсягу реалізації, оборотних та сукупних активів, поточних зобов'язань підприємства.

Проте, на нашу думку, не всі запропоновані нерівності є коректними. Так, наприклад, перевищення темпів зростання реінвестованого над чистим прибутком може призвести до зниження надходжень до підприємства інвестиційного капіталу, а перевищення темпів зростання оборотного капіталу над темпами зростання сукупного капіталу є поєднанням з огляду на те, що незважаючи на те, що оборотні активи більш мобільні, вони швидше псуються та «заморожують капітал» і до того в кожного підприємства є своя оптимальна структура, яка може бути раніше вже досягнена підприємством.

Ще одна версія визначення окремого показника якості прибутку належить О.А. Зінченко [2], який, на його думку, базується на величині ЕВІТ (прибутку підприємства до сплати відсотків за позичками та податків), а також сукупного капіталу (валюта балансу підприємства):

$$\text{Пяп} = \text{ЕВІТ}t - \text{Кеф} \cdot (t-1) * \text{Кт} \quad (2)$$

де Пяп – показник якості прибутку підприємства в періоді t , визначений за величинами ЕВІТ t і сукупного капіталу; ЕВІТ t – прибуток підприємства до сплати відсотків за позичками та податків у періоді t ; Кеф $\cdot(t-1)$ – коефіцієнт ефективності підприємства, який визначено на базі величин ЕВІТ і сукупного капіталу для періоду $(t-1)$; Кт – сукупний капітал.

Знову ж таки, не применшуючи значення розробок даного автора, на нашу думку, будь-які критерії, що визначаються шляхом розрахунку абсолютних показників, мають свої численні вади: неможливість співставлення різних підприємств між собою, відсутність еталонних значень для встановлення якісного рівня відповідного показника, відсутність прив'язки до стану мікро- та макросередовища підприємства тощо.

Проте в іншій праці цього автора та А.М. Турило [3] знайшло своє відображення й величина інноваційного прибутку та його питома вага у прирості прибутку, конкурентність ринку, враховано фактор інфляції в інтегральному показнику якості прибутку, а також різні види розвитку підприємства (зростаючий, стабільний, спадаючий). Проте й в цій роботі індивідуальність підходу до підприємств різних галузей економіки не знайшла свого достатнього відображення.

Таким чином, в межах даного дослідження встановлено, що проблема визначення якості прибутковості підприємства є хоча й не новою, проте потребує значного доопрацювання. При цьому на даний час не існує єдиного правильного коефіцієнта оцінки якості прибутку, а найбільш ефективним буде використання всіх запропонованих методів й встановлення на їх основі загального висновку про ефективність формування прибутку. Проте, крім якості формування прибутку необхідно розробити також критерії оцінки й якості розподілу та використання сформованого прибутку, що має бути результатом подальших досліджень.

Список використаної літератури:

1. Хмелевський О. В. Механізм управління прибутковістю промислового підприємства (на

прикладі машинобудування) : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (машинобудування) / О. В. Хмелевський. – Хмельницький, 2008. – 22 с.

2. Зінченко О.А. Управління якістю фінансового результату підприємства / О.А. Зінченко // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – №1(103). – С. 109-114.

3. Турило А.М., Зінченко О.А. Показники і критерії оцінки якості прибутку на стадії його формування в системі менеджменту підприємства / А.М. Турило, О.А. Зінченко // Фінанси України. – 2008. – №10. – С. 106-115.

Марочкіна К.С.
студентка 2 курсу 22Ф групи,
науковий керівник: старший викладач Ткаченко О. І.,
Харківський інститут фінансів КНТЕУ

МАЙНОВЕ СТРАХУВАННЯ В УМОВАХ РИНКУ

Страховання майна - галузь страхування, що включає різні види страхування юридичних і фізичних осіб, де в якості об'єкта страхування виступає майновий інтерес, пов'язаний з володінням, користуванням і розпорядженням майном. Страховання майна юридичних осіб включає страхування споруд, будівель, транспорту, вантажів, устаткування, фінансових ризиків, технічних ризиків і інших майнових ризиків. Страховання майна громадян включає страхування нерухомості, автомобілів, майна в господарствах і інших видів майна. Майнове страхування на сьогодні становить значний сегмент страхового ринку: його частка вже перевищила 70%.

В державах з розвинутою ринковою економікою майнове страхування займає стратегічну позицію, яка визначається тим, що воно надає гарантії поновлення порушених майнових інтересів у випадку непередбачуваних природних, техногенних та інших явищ, позитивно впливає на зміцнення фінансів держави. Воно не тільки звільняє бюджет від видатків на відшкодування збитків при настанні страхових випадків, але й є одним з найстабільніших джерел довгострокових інвестицій. У державах з неринковою системою господарювання, до якої належала наша країна, майнове страхування відіграє додаткову роль, оскільки відшкодування збитків головним чином здійснюється державою шляхом виділення бюджетних коштів для ліквідації наслідків стихійного лиха і на інші аналогічні цілі.

У зв'язку з вищезазначеним дана тема є доволі актуальною для дослідження.

Метою наукового дослідження є детальне ознайомлення з майновим страхуванням, його характеристика, розкриття проблем і перспектив його розвитку, а також освітлення стану і розвитку майнового ринку в Україні.

Економічне призначення майнового страхування полягає у відшкодуванні збитків, заподіяних страховальнику внаслідок пошкодження або знищення майна при настанні страхових випадків. Мета такого страхування — компенсування шкоди. До майнових видів страхування також відносять страхування цивільної відповідальності, яке здійснюється у формі добровільного страхування.

За договорами майнового страхування може бути застрахована будь-яка частина майна. Юридичні та фізичні особи можуть застрахувати майно як у повній його оцінці, тобто за дійсною, реальною вартістю, так і в певній частці.

При страхуванні майна страхова сума не може перевищувати його дійсної вартості на момент укладання договору. Під дійсною вартістю майна найчастіше розуміється відновлювальна (балансова) вартість. Договори страхування майна можуть бути укладені на один рік і на невизначений термін зі щорічним перерахунком вартості майна і суми річних платежів. Договір, укладений на невизначений строк, вважається продовженим на наступний рік за умови внесення до закінчення поточного року певної частини (зазвичай 20-25 %) страхових платежів, розрахованих на наступний рік. [4]